

Kunnskapsdepartementet
Postboks 8119 Dep
0032 Oslo

Deres ref.: 200600678/TFS

Vår ref.: 2007/3426/FNS

Dato: 02.11.2007

Forslag til nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk for høyere utdanning – høringsuttalelse fra Universitetet i Stavanger

Universitetet i Stavanger stiller seg i utgangspunktet positive til innføring av et nasjonal kvalifikasjonsrammeverk for høyere utdanning. Dette er en naturlig forlengelse av utviklingen av ett utdanningseuropa med utgangspunkt i Bolognaprosessen. Vi ser frem til et interessant arbeid med implementering av rammeverket på institusjons-, program- og emnenivå på vår institusjon.

Vi ønsker imidlertid å knytte noen kommentarer til arbeidsgruppens innstilling

Inkludering av begrepet holdninger

For det første finner vi det uheldig at begrepet *holdninger* blir utelatt i forslaget til rammeverk. Arbeidsgruppen konkluderer med at holdninger ikke er egnet som kategori i rammeverket. Vi ser imidlertid på holdninger, eller dannelses, som en viktig del av læringsutbyttet i høyere utdanning. Denne oppfatningen kan man også se igjen i at flere utdanninger blir pålagt skikkethetsvurdering. Samtidig oppfattes begrepet generell kompetanse som lite presist og innholdsrikt, og kan ikke sammenlignes med det engelske begrepet «competence» som brukes i EFQ.

Gjennom å stryke begrepet "holdning" og erstatte det med "generell kompetanse", mener vi arbeidsgruppen har fjernet seg fra kvalitetsreformens intensjoner. I høyere utdanning står holdningsdannelsen, slik vi ser det, minst like sentralt som før.

Universitetet i Stavanger vil derfor foreslå at deskriptorkategorien "Generell kompetanse" erstattes med "Holdninger" i det nasjonale rammeverket. Subsidiært, dersom tekstlig samsvar med det europeiske rammeverket er av helt avgjørende betydning, foreslår vi at "Generell kompetanse" erstattes med "Kompetanser (holdninger)" samtidig som det påpekes at begrepet *kompetanser* brukes for å oppnå samsvar med det europeiske rammeverket.

Videre mener vi holdningsaspektet bør beholdes i NOKUTs akkrediteringsforskrift, slik at de samlede målsettingene og måleparametrene omfatter både kunnskaper, holdninger og ferdigheter.

Kvalifikasjonsrammeverket som samordning eller standardisering?

Vi ser behovet for å samordne utdanninger både nasjonalt og internasjonalt, spesielt i et mobilitetsperspektiv. Vi støtter at man enkelt kan gjøre dette via felles kunnskaps og ferdighetsmål (i tillegg til holdningsmål). Imidlertid er det allerede i dag slik at man for en rekke utdanninger har utarbeidet felles rammeplaner (for eksempel sykepleie osv), og at ulike nasjonale fagråd har utviklet felles standardnormer for utdanningene (for eksempel NRØA-normen i økonomisk-administrative fag). I tillegg har de ulike nasjonale fagråd spilt – og spiller – en viktig rolle i implementeringen av elementene i kvalitetsreformen. På en rekke områder har man altså i dag etablert arenaer for sektorvis faglig samordning.

Et problem med forslag til nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk er at standardiseringen kan bli for streng; den kan gå utover den enkelte utdanningsinstitusjons særpreg. En for sterk grad av standardisering av fagområdene vil dermed kunne medføre at institusjonene mister sine særpreg på dette viktige området.

Innsatsfaktorer

Slik begrepet læringsutbytte framstår i forslaget fra arbeidsgruppen, kan det tolkes som en etablering av et sett nye innsatsfaktorer, og da i relasjon til studentenes videre utdanning/arbeid. Verdien av utdanning knyttes dermed i stor grad opp til hva studenten skal kunne bidra med inn i en ny kontekst. Dette vil bety at verdien av utdanningen studentene gjennomgår står i fare for å bli vurdert utelukkende instrumentelt, og utdanningsløp som en verdi i seg selv for studentene blir i denne tankemodellen ikke framhevet. Dette ses tydelig av vektleggingen av desriptorer for ferdighetsmål på bekostning av kunnskapsmål, i tillegg til at holdningsmålene ikke lenger skal kommuniseres.

Sistnevnte poeng er forståelig ut i fra den vekt som i tillegg legges på vurdering/prøving av måloppnåelse. I tillegg til at dette kommuniserer et instrumentelt læringssyn, vil det også medføre en overdreven vektlegging på emnene – og studieprogrammenes prøveformer. Faren er at dette i realiteten vil kunne medføre et skifte i undervisningsperspektiv i retning av vurdering og kontroll. De gode langsiktige læringsprosessene og utviklingen av de intersubjektive arenaene for læring kan lett bli skadelidende slik det legges opp i høringsnotatet.

Kvalifikasjonsrammeverket og karakterskalaen

Arbeidsgruppen peker på problemstillingen hvorvidt deskriptorene skal angi minstekrav (terskelverdier) eller gjennomsnittsmål. De kommer frem til at det nasjonale kvalifikasjonsrammeverket må inneholde beskrivelser som viser hvilke generelle forventninger en skal kunne ha til alle kandidater som har gjennomført utdanningen. Vi mener forslaget til nasjonalt kvalifikasjonsrammeverket har et for uavklart forhold mellom målformulering og vurderingskriterier. Det er uklart hvilket nivå selve målformuleringene skal ligge på. På s. 23 i notatet står det at arbeidsgruppen har forsøkt å formulere deskriptorer som favner alle prestasjoner som omfattes av karakterskalaen for bestått. Men i selve formuleringene av de konkrete deskriptorer ligger de på et meget høyt nivå, spesielt ferdighetsbetegnelse. Her brukes begreper som "anvende", "vurdere kritisk", "analysere" osv. Sammenholdt med Blooms taksonomi er disse begrepene å finne høyt opp i hierarkiet. I praksis er dette verb som anvendes for å vurdere besvarelser som meget gode, og brukes altså ikke i vurderingen av svak bestått karakter som for eksempel eksamensbesvarelser på karakteren E. I vedlegg til arbeidsgruppens notat s 58 er det redegjort for hvordan en ser karakterskalaen brukt. Verdt å merke seg her er at for å få karakteren E er det tilstrekkelig at kandidaten viser "liten vurderingsevne og selvstendighet". Dette må jo da bety at vedkommende *ikke* har realisert målsetningen kommunisert via læringsutbyttebeskrivelsene. Dermed kan man ikke legge seg på såkalte minstestandarder, alle den tid man faktisk da kan bestå et emne uten å ha realisert målsetningene. Dersom vi tenker det motsatte ytterpunktet – å beskrive læringsutbytte med karakteren A – vil resultatet bli like feil. I så fall vil kun et fåtall av kandidatene ha realisert målsetningen. Også en gylden middelvei, i form av karakteren C vil, slik vi ser det, også være problematisk.

Forholdet mellom målsetning og karakterbruk er lite avklart i høringsnotatet, noe som er underlig fordi en legger således vekt på selve vurderingen av kandidatenes måloppnåelse i arbeidet med rammeverket. Vi ser frem til en klarere tenkning på dette punktet etter at høringsuttalelsene er innarbeidet og det endelige nasjonale kvalifikasjonsrammeverket er blitt utformet.

I deskriptorene benyttes tekstene "innenfor faget" og "innenfor fagområdet". "Innenfor" forholder seg til "utenfor" og forutsetter en skillelinje eller grense. I en tid hvor det arbeides stadig mer aktivt med å bygge ned faggrenser så vel som organisatoriske grenser (og effektene av nasjonale grenser; en sentral driver bak Bologna-prosessen) virker kvalifikasjonsrammeverkets formuleringer i motsatt retning. Internasjonalisering og tverrfaglighet ses i dag som tegn på kvalitet i utdanningene, men disse vil svekkes av de foreslåtte formuleringene i det norske kvalifikasjonsrammeverket. Her kan ikke harmonisering mot det europeiske rammeverket ha vært gruppens føring, siden det europeiske rammeverket benytter det langt mer generelle begrepet "arbeids- eller studieområde" i stedet for "fagområde".

Vi anmoder om at tekstene "innenfor faget" og "innenfor fagområdet" erstattes av "knyttet til faget" og "knyttet til fagområdet", eventuelt av "innenfor arbeids- eller studieområdet" (en formulering tilsvarende det europeiske rammeverket).

Arbeidsgruppen skriver at som resultat av rammeverket må utdanningsinstitusjonene sette i gang en prosess med sikte på systematisk revidering av alle studieplaner, og at det vil være et langsiktig arbeide. Vi vil påpeke at langsiktig arbeide er mer enn 2 år og har vanskelig for å se at rammeverket kan bli implementert på en god måte på så kort tid. Vi er enige at prosessen bør starte med noen utvalgte fagområde slik at de resterende kan følge etter og ta lærdom.

Vi ønsker lykke til med utformingen av det endelige nasjonale kvalifikasjonsrammeverket!

Vennlig hilsen

Aslaug Mikkelsen
rektor

Per Ramvi
universitetsdirektør

Saksbehandler: Rådgiver Fredrik Normann Skår, tlf.: 51 83 30 43